

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ПРОГРАМА РАДА

ЛАБОРАТОРІЯ
ЗАКНОДАВЧИХ
ІНІЦІАТИВ
www.prlnet.org.ua

ПРОВЕДЕННЯ КОНКУРСНОГО ВІДБОРУ ТА ЗРАЗКИ ТЕСТОВНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ВСТУПУ НА ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ ЗА КОРДОНОМ

Інформаційна довідка, підготовлена
Європейським інформаційно-
дослідницьким центром на запит
народного депутата України

Деякі країни для найму державних службовців створили спеціальні служби (Австрія, Англія, США, Швеція та інші). В інших країнах наймом займаються самі відомства, що потребують нових співробітників. При відборі на посаду державних службовців найчастіше використовується **конкурсна система** (Австрія, Литва, Латвія, Польща, США, Туреччина, Франція). Рідше використовується *формальний підхід*, що враховує отриману освіту (США) та рекомендації з попереднього місця роботи в державних органах (Індія). Деякі посади, особливо вищого рангу, можуть перебувати на контролі політичного керівництва країни (Швеція, Фінляндія, Данія, Німеччина, Італія)¹. У розглянутих країнах відбір реалізується у вигляді:

- **письмових іспитів** (перевірка теоретичних знань, рівня іноземної мови);
- **співбесіди** (перевірка лідерських здібностей).

Особисті співбесіди виявляються найбільш поширеним методом перевірки претендентів на посаду. Проте проблеми з інтерв'ю полягають у тому, що важко гарантувати рівноправне та справедливе ставлення до всіх кандидатів. У більшості країн відсутні спеціальні державні вимоги, які б встановлювали чіткі правила проведення особистих співбесід².

У розглянутих країнах кандидатів відбирає спеціальна комісія, яка оцінює заслуги претендентів на посаду. У функції комісії не входить призначення на посаду. Вона тільки рекомендує, а призначає орган, що оголосив конкурс. Конкурс на посаду буває:

- **зовнішнім** (у ньому чиновники не беруть участь);
- **внутрішнім** (беруть участь тільки чиновники);
- **змішаним** (беруть участь і ті і інші).

Найчастіше використовується третій варіант. Внутрішній конкурс відноситься вже не до найму, а до професійного просування.

Литовська Республіка

■ Служба, яка займається відбором кандидатів

За відбір кандидатів на державну службу відповідає *Департамент державної служби* ([Valstybės tarnybos departamentas](#)). Основними функціями Департаменту також є: управління резервом державних службовців; координація підготовки державних службовців; розробка стандартів управління.

■ Правила оголошення конкурсу

Повідомлення про відкриття нової вакансії разом з вимогами публікується на сайті *Департаменту державної служби*.

■ Проведення конкурсу

Спочатку кандидати створюють на сайті www.testavimas.vtd.lt обліковий запис, в якому заповнюють електронну форму, прикріплюють біографію та інші документи за необхідності. Також в режимі онлайн можна пройти пробні тести, вибрати дату і час складання іспиту. Іспити можна скласти у п'яти містах країни (*Вільнюс, Клайпеда, Каунас, Паневежис, Шяуляй*).

У Литві **письмовий іспит** є обов'язковим для всіх претендентів. Іспит передбачає багатоваріантний вибір і складається з двох частин:

1. Половина питань присвячена перевірці загальних та юридичних знань; ця частина складається *Департаментом державної служби*.
2. Друга половина питань відноситься до конкретної посади і визначається міністерством, що підбирає кандидата на пост.

Наступним кроком є **перевірка рівня іноземної мови**. Кандидат може вибрати одну іноземну мову – англійську, французьку або німецьку. Іспит з іноземної мови складається з двох частин: (1) письмова частина; (2) розмовна мова. Для складання іспиту з іноземної мови потрібно також зареєструватися на сайті www.testavimas.vtd.lt та обрати дату та час складання. Кандидати не складають цей іспит, якщо мають мовний сертифікат одного із мовних центрів, перелік який знаходиться на [caŭmi Департаменту](#).

Результати кандидатів оцінюються за системою балів і впорядковуються за рейтингом перед проведенням відбірковою комісією співбесіди, де перевіряють лідерські навички кандидатів.

Успішні **результати тестів дійсні 3 роки**. Якщо двічі підряд кандидат здав тести незадовільно, то **6 місяців** він не має права повторно скласти ці ж іспити.

Примітка. Литовська система відбору має свої недоліки. У доповіді SIGMA ([Support for Improvement in Governance and Management](#)) зазначено, що литовські іспити критикують за надмірну простоту⁷.

- #### ■ [Приклад тестового завдання](#) (литовською мовою).

Латвійська Республіка

- #### ■ Служба, яка займається відбором кандидатів

За відбір кандидатів на державну службу відповідає *Управління державної служби (Valsts civildienesta pārvaldes)*.

■ Оголошення конкурсу

Повідомлення про відкриття нової вакансії разом з вимогами публікується в «Латвійському віснику».

■ Проведення конкурсу

Після оголошення конкурсу, кандидат повинен подати до Управління: (1) анкету; (2) документи, що підтверджують освітній рівень кандидата; (3) письмове підтвердження, що кандидат не підпадає під обмеження закону «Про державну службу»; (4) свідоцтво про знання латиської мови на високому рівні.

Відібрані по анкетам кандидати складають **письмовий тест**, де містяться теоретичні та практичні питання. Претендентів на посаду оцінює спеціально створена конкурсна комісія. Вона відбирає одного або кількох кандидатів, які найкращим чином відповідають встановленим вимогам, і, мотивуючи свій вибір, рекомендує їх відповідним міністерствам, державним службам та іншим державним органам, що потребують у свій штат нових працівників. Тому наступним етапом є проходження **співбесіди** у відповідному державному органі, який і приймає остаточне рішення про прийом кандидата на роботу.

Республіка Польща

■ Служба, яка займається відбором кандидатів

За відбір кандидатів на державну службу відповідає *Департамент державної служби (Serwis Służby Cywilnej)*.

■ Оголошення конкурсу

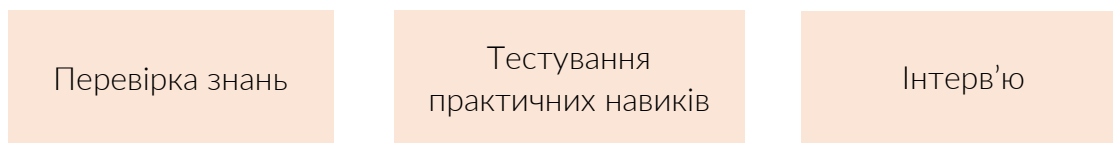
Повідомлення про відкриття нової вакансії разом з вимогами публікується:

- 1) у *Бюлетені публічної інформації (Biuletynie Informacji Publicznej)*;
- 2) на сайті *Департаменту державної служби (Serwis Służby Cywilnej)*;
- 3) на спеціальному сайті, де можна здійснювати пошук роботи у сфері державної служби: <https://nabory.kprm.gov.pl/>.

■ Проведення конкурсу

Кандидати повинні створити свій **обліковий запис** на сайті: <https://nabory.kprm.gov.pl/>. Та через власний електронний кабінет завантажити

необхідні документи. Після обробки заяв Департамент повідомляє кандидатам час та місце подальших випробувань. Подальший відбір проходить в наступних формах:

За необхідності, можуть проводитися **психологічні тести** або **тести на моделювання**. Ті кандидати, які отримали найвищі бали, запрошуються на **додаткову співбесіду** з директором *Департаменту державної служби* та членами відбіркового комітету.

Варто додати, що у Польщі кваліфікаційна процедура є обов'язковою для всіх кадрових чиновників, які є постійними держслужбовцями. У ході реформи 2006 року держслужбовці увійшли в *Державний кадровий резерв*. Включення в Державний кадровий резерв вимагало, щоб здобувач успішно здав іспит. Іспит тривав один день і проводилося *Національним інститутом державного управління*.

- [Приклад тестового завдання](#) (польською мовою).

Словацька Республіка

- **Служба, яка займається відбором кандидатів**

За відбір кандидатів на державну службу відповідає *Департамент державної служби* ([Odbor štátnej služby](#)). Участь у відборі також беруть міністерства.

- **Оголошення конкурсу**

Повідомлення про відкриття нової вакансії разом з вимогами публікується на офіційних сайтах міністерств та в офіційних ЗМІ.

- **Проведення конкурсу**

З 2002 року в країні діяла обов'язкова вимога здачі іспиту в момент вступу на держслужбу в рамках відбіркової процедури. Також для всіх офіційних посадових осіб був потрібний «кваліфікаційний іспит». Спочатку його проводило *Відомство державної служби*. Чиновники повинні були пройти через цю проміжну процедуру, щоб стати кадровими держслужбовцями. Цей іспит був скасований у 2006 р. Сьогодні у Словаччині відбір кандидатів здійснюється на основі:

1. оцінки поданих документів;
2. результатів письмового іспиту (*перевірка теоретичних знань та за необхідності перевірка рівня іноземної мови*);

3. результатів особистого інтерв'ю (під час інтерв'ю кожен член комісії оцінює відповідь кандидати від 0 до 5 балів).

Письмовий тест складається з 30 запитань, на які потрібно дати відповідь протягом 45 хвилин. Тест на знання іноземної мови складається з 20 запитань.

Певною мірою **письмовий іспит** регулюється *Відомством державної служби*. Проте зміст і **процедура проведення іспитів визначаються самими міністерствами**. У доповіді SIGMA зазначено, що *«при проведенні іспиту питання часто підганяються під конкретного претендента, або ж ці питання повідомляються заздалегідь. У той же час ліквідувати таку екзаменаційну процедуру поки в країні не збираються»*.²

- [Приклад тестових бланків](#) (словацькою мовою).

Республіка Австрія

- Служба, яка займається відбором кандидатів

За відбір кандидатів на державну службу відповідає *Департамент державної служби (Öffentlicher Dienst)*.

- Оголошення конкурсу

Повідомлення про відкриття нової вакансії разом з вимогами публікується на офіційних сайтах відомств та в газеті *«Wiener Zeitung»*. Також допускається розміщення оголошень в інших ЗМІ, на біржах праці тощо.

- Проведення конкурсу

Після обробки заяв, *Департамент* повідомляє кандидатам час та місце подальших кваліфікаційних випробувань. Подальший відбір кандидатів проходить в наступних формах:

Письмовий тест

Перевірка поведінкових реакцій
в реальних ситуаціях
(за необхідності)

Інтерв'ю

Письмовий іспит включає у себе перевірку: логічних здібностей (завдання на встановлення логічних зв'язків); «відчуття» мови та орфографія; математичні навички; аналіз діаграм; аналіз тексту.

- [Приклад тестового завдання](#) (німецькою мовою).

Сполучені Штати Америки

■ Служба, яка займається відбором кандидатів

У США набором службовців займаються спеціальні організації, одна з яких – *Управління з керівництва персоналом* ([Office of Personnel Management](#)).

■ Оголошення конкурсу

Повідомлення про відкриття нової вакансії разом з вимогами публікується на офіційних сайтах відомств та на сайті *Управління з керівництва персоналом*.

■ Проведення конкурсу

Кандидати повинні зареєструватися в електронній системі **Online Application System**. Для кожного штату діє власна система **OAS** (наприклад, [New Jersey Civil Service Online Application](#)). У цій електронній системі кандидат може:

- ✓ ознайомитися із відкритими позиціями та вимогами
- ✓ подати необхідні документи
- ✓ ознайомитись із розкладом
- ✓ пройти пробні тести
- ✓ дізнатися результати іспитів

Найм на держслужбу в США ведеться на конкурсній основі з використанням відбіркових іспитів. Прийом на роботу в держструктури проводиться у два етапи.

(1) Відбір може бути заснований або на тестах, або – для вищих посад – на формальних відомостях про освіту та професійний стаж. При цьому тести складаються відповідно до кожної посади. Окремим напрямом роботи *Управління з керівництва персоналом* є **Job Analysis**, що передбачає встановлення та фіксацію необхідних навиків роботи, для виконання якої шукається працівник. **Види тестових завдань:**

- **Multiple-Choice Tests.** Складається із 60-100 запитань із кількома варіантами відповідей.
- **Education and Experience (E&E) Tests.** Цей тест визначає, чи відповідає кандидат мінімальним вимогам на посаду.
- **Practical Tests.** Передбачає перевірку практичних навичок.
- **Physical Tests.** Психологічний тест.

(2) За результатами тестів, комісія відбирає найкращих кандидатів. Остаточний вибір у відповідності до розроблених комісією ранжирувань кандидатів робить кадровий менеджер. Крім іспитів, для відбору для служби може використовуватися і успішне проходження навчання за програмами, розробленими кадровою службою.

■ **Прикладів тестових завдань** у відкритому доступі немає. Ознайомитись з ними можна після реєстрації в системі **Online Application System**.

Країна	Служба, яка проводить конкурс	Основні іспити	Приклади тестів
Литовська Республіка	<p>Департамент державної служби / Valstybės tarnybos departamentas</p>	<ol style="list-style-type: none"> Письмовий іспит: <ul style="list-style-type: none"> загальні теоретичні та юридичні запитання запитання відповідно до посади Іспит з іноземної мови: <ul style="list-style-type: none"> англійська французька німецька Співбесіда 	<p>Кількість запитань: 30-35. Посилання на тест.</p>
Латвійська Республіка	<p>Управління державної служби / Valsts civildienesta pārvaldes</p>	<ol style="list-style-type: none"> Письмовий іспит: <ul style="list-style-type: none"> загальні теоретичні юридичні запитання Співбесіда Кандидат повинен мати свідоцтво про знання державної мови на високому рівні 	<p>—</p>
Республіка Польща	<p>Департамент державної служби / Serwis Służby Cywilnej</p>	<ol style="list-style-type: none"> Письмовий іспит: <ul style="list-style-type: none"> загальні теоретичні юридичні запитання Тестування практичних навиків Співбесіда Психологічні тести (за необхідності) Моделювання (за необхідності) Додаткова співбесіда з директором Департаменту державної служб 	<p>Кількість запитань: 80 запитань. Посилання на тест.</p>
Словацька Республіка	<p>Департамент державної служби / Odbor štátnej služby</p>	<ol style="list-style-type: none"> Письмовий іспит: <ul style="list-style-type: none"> перевірка теоретичних знань перевірка рівня іноземної мови Особисте інтерв'ю 	<p>Письмовий тест складається з 30 запитань. Тест на знання іноземної мови складається з 20 запитань.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • відповідь кандидата оцінюється від 0 до 5 балів. 	Посилання на тестові бланки.
Республіка Австрія	Департамент державної служби / Öffentlicher Dienst	<ol style="list-style-type: none"> 1. Письмовий тест 2. Співбесіда 3. Перевірка поведінкових реакцій в реальних ситуаціях (за необхідності) 	Посилання на тест.
Сполучені Штати Америки	Управління з керівництва персоналом / Office of Personnel Management	<ol style="list-style-type: none"> 1. Письмовий тест: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Multiple-Choice Tests</i>. Складається із 60-100 запитань із кількома варіантами відповідей. • <i>Education and Experience Tests</i>. Цей тест визначає, чи відповідає кандидат мінімальним вимогам на посаду. • <i>Physical Tests</i>. Психологічний тест. • <i>Practical Tests</i>. Передбачає перевірку практичних навичок. 2. Співбесіда 	Прикладів тестів у відкритому доступі немає. Ознайомитись з ними можна після реєстрації в системі Online Application System .
Турецька Республіка	Набором займаються самі відомства. Організацією Єдиного іспиту займається окремий Центр / Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Єдиний стандартизований письмовий іспит (KPSS) 2. Іспит на знання іноземної мови (за необхідності) 3. Співбесіда 	Посилання на екзаменаційні питання (2015 рік, Міністерство закордонних справ).

1. Лазукова Е. Наем и карьера государственных служащих / Евгения Лазукова. — С. 181–185.
2. Устойчивость реформ государственной службы в центральной и восточной Европе спустя пять лет после вступления в ЕС [Электронный ресурс] — Режим доступа до ресурсу: http://www.sigmaweb.org/publications/Galina_Rus_SP44_070509.pdf
3. Grozījumi likumā «Par valsts civildienestu» [Электронный ресурс] — Режим доступа до ресурсу: <https://www.vestnesis.lv/ta/id/45470>
4. Instrukcija par valsts civildienesta ierēdņu amatu pretendentu konkursa izsludināšanu, sagatavošanu un rezultātu paziņošanu [Электронный ресурс] — Режим доступа до ресурсу: <https://www.vestnesis.lv/ta/id/39175-instrukcija-par-valsts-civildienesta-ierednu-amatu-pretendentu-konkursa-izsludinasanu-sagatavosanu-un-rezultatu-pazinosanu>
5. Office of Personnel Management [Электронный ресурс] — Режим доступа до ресурсу: www.opm.gov
6. Valstybės tarnybos departamentas [Электронный ресурс] — Режим доступа до ресурсу: <http://www.vtd.lt/>
7. Support for Improvement in Governance and Management [Электронный ресурс] — Режим доступа до ресурсу: <http://www.sigmaweb.org/about/>
8. Serwis Służby Cywilnej [Электронный ресурс] — Режим доступа до ресурсу: <https://dsc.kprm.gov.pl/>
9. Biuletynie Informacji Publicznej [Электронный ресурс] — Режим доступа до ресурсу: <http://bip.warszawa.pl/default.htm>
10. Odbor štátnej služby [Электронный ресурс] — Режим доступа до ресурсу: <http://www.vlada.gov.sk/14089/odbor-statnej-sluzby-a-verejnej-sluzby/>
11. Öffentlicher Dienst [Электронный ресурс] — Режим доступа до ресурсу: <https://www.oeffentlicherdienst.gv.at/>
12. Office of Personnel Management [Электронный ресурс] — Режим доступа до ресурсу: <https://www.opm.gov/>

Інформацію підготувала Анастасія Паршикова,

Аналітик ЄІДЦ